

**AZƏRBAYCAN TƏHSİL İŞÇİLƏRİ AZAD
HƏMKARLAR İTTİFAQI**

**FƏRDİ ƏMƏK MÜBAHİSƏLƏRİNƏ
MƏHKƏMƏYƏ QƏDƏR BAXAN ORQANIN
YARADILMASI VƏ MÜBAHİSƏLƏRƏ
BAXILMASI**

QAYDALARI

Bakı-2020

GİRİŞ

Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsi işçilərlə işəgötürənlər arasında yaranan əmək münasibətlərini, habelə onlarla müvafiq dövlət hakimiyyəti orqanları, hüquqi şəxslər arasında həmin münasibətlərdən törəyən digər hüquq münasibətlərini tənzim edir. Eyni zamanda Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsi fiziki şəxslərin əmək hüquqlarının və bu hüquqların həyata keçirilməsini təmin edən qaydaların minimum normalarını müəyyən edir. O, bu münasibətlərin iştirakçılarının əsas əmək hüquq və vəzifələrini müəyyən edir və əmək qanunvericiliyinin sonrakı aktları üçün əsas qismində çıxış edir. Ona görə də Əmək Məcəlləsinin normalarını bilmək və düzgün tətbiq etmək uğurlu fəaliyyətin ən mühüm şərtidir.

Həmin Məcəllənin 294.2-ci maddəsində kollektiv müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş hallarda müəssisələrdə həmkarlar ittifaqları təşkilatının nəzdində fərdi əmək mübahisələrinə məhkəməyə qədər baxan orqanın yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

Eyni zamanda Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə Azərbaycan Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsi arasında 2010-2013-cü illər üçün bağlanmış Kollektiv Sazişdə həmin komissiyanın yaradılmasını və mübahisələrin necə həll edilməsi qaydalarının hazırlanmasını ATİAHİ Respublika Komitəsi öz üzərinə götürmüşdür.

Təəssüflər olsun ki, bu günə kimi bəzi müəssisələrdə fərdi əmək mübahisələrinə məhkəməyə qədər orqan yaradılmamışdır. Yaradılan müəssisələrdə isə həmin orqan öz hüquq və vəzifələrini, eyni zamanda əmək mübahisələrinə baxılma qaydalarını bilmirlər. Ona görə də işçi ilə işəgötürən arasında fərdi əmək mübahisəsi yaranıqda tərəflər birbaşa məhkəməyə müraciət edirlər.

Buna görə də Azərbaycan Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsi Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəllə-

ləsinin 294.2-ci maddəsini və Kollektiv Sazişi əldə rəhbər tutaraq həmkarlar ittifaqı təşkilatının nəzdində yaradılmış fərdi əmək mübahisələrinə baxan orqanında mübahisələrə baxılması qaydalarını hazırlayıb bütün təhsil müəssisə rəhbərlərinə və ilk həmkarlar ittifaqı təşkilatlarına təqdim edir.

Ümüdvəriq ki, bu hüquqi sənəd əmək münasibətləri sahəsində fikir ayrılıqların, mübahisələrin məhkəmələrdə baxılmasında azalmasına, əmək müqaviləsi tərəflərinə və müvafiq orqan və təşkilatlara öz hüquq və vəzifələrini dərk etməkdə, ədalətə və qanuna uyğun şəkildə hərəkət etməyə köməklik göstərəcəkdir.

Bu orqanın çıxartdığı qərar işəgötürənlər və işçilər tərəfindən şərtsiz yerinə yetirilməlidir.

FƏRDI ƏMƏK MÜBAHİSƏLƏRİNƏ MƏHKƏMƏYƏ QƏDƏR BAXAN ORQANIN YARADILMASI VƏ MÜBAHİSƏLƏRƏ BAXILMASI QAYDALARI

1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

- 1.1. Fərdi əmək mübahisələri – işəgötürənlə işçi arasında əmək müqaviləsinin (kontraktın), kollektiv əmək müqaviləsinin şərtlərinin, əmək qanunvericiliyinin tətbiqi zamanı anlaşılıqlı danışıqlar yolu ilə aradan qaldıra bilməyən, Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş fərdi əmək mübahisələri orqanlarında araşdırmalı olan və yalnız normativ-hüquqi və ya lokal aktlar ilə həll edilən fikir ayrılığıdır.
- 1.2. İşçinin məhkəməyə müraciət etmək hüququ saxlanılmaqla müəssisələrin kollektiv müqaviləsində nəzərdə tutulmuş qaydada həmkarlar ittifaqı komitəsinin nəzdində məhkəməyə qədər əmək mübahisələri komissiyaları yaradılır.
- 1.3. HİK nəzdində FƏMK-nın yaradılması və fəaliyyət qaydası qüvvədə olan Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə müvafiq olaraq tərtib edilmiş və Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə Azərbaycan Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsi arasında 2010-2013-cü illər üçün bağlanmış Kollektiv Sazişə əlavə edilmişdir.
- 1.4. Fərdi əmək mübahisələri komissiyası əmək mübahisələrini həll edərkən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasını, Azərbaycan Respublikası Qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarlarını, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin, Azər-

baycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının, Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin müvafiq qərar və tövsiyələrini, müəssisənin kollektiv müqaviləsini və bu əsasnaməni rəhbər tutur.

- 1.5. İşçi, hüququnun pozulduğunu aşkar etdiyi gündən etibarən üç ay ərzində müəssisənin Fərdi əmək mübahisələri komissiyasına müraciət edə bilər.
- 1.6. Fərdi əmək mübahisələri komissiyalarında fərdi əmək mübahisələri üzrə tələblərin məbləğinə, həmçinin onun təmin olunmasına hər hansı məhdudiyət qoyulması yol verilməzdir.
- 1.7. Fərdi əmək mübahisələri komissiyalarında fərdi əmək mübahisələri üzrə işlərə pulsuz baxılır və heç bir tərəfdən rüsum ödənilməsi tələb olunmur.
- 1.8. Fərdi əmək mübahisələrində işəgötürən, onun şəxsinde təhsil müəssisənin direktoru, yaxud onun vəkil etdiyi səlahiyyətli nümayəndəsi bir tərəf, həmin müəssisə ilə əmək münasibətində olan həmkarlar ittifaqı təşkilatının üzvü, yaxud adından vəkil etdiyi şəxs digər tərəf kimi çıxış edir.

2. TƏYİNATI

- 2.1. Təhsil müəssisəsinin Fərdi əmək mübahisələri komissiyasında həmkarlar ittifaqı üzvü olan işçilərin aşağıdakı fərdi əmək mübahisələrinə baxılır:
  - əmək müqaviləsinin bağlanması, dəyişdirilməsi və ləğv edilməsi;
  - əmək normalarının, həmçinin iş həcminin müəyyən edilməsi;
  - əməkhaqqının, həmçinin digər ödəmələrin müəyyən edilməsi, hesablanması və ödənilməsi;

- əməkhaqqından, habelə digər ödəmələrdən tutulmaların aparılması;
- məzuniyyət hüququnun həyata keçirilməsi, məzuniyyət üçün pul əvəzinin hesablanması və ödənilməsi;
- intizam tənbehinin verilməsi;
- işçinin və işəgötürənin bir-birinə vurduğu maddi ziyanın məbləğinin müəyyən edilməsi və ödənilməsi;
- istehsalat qəzası və ya peşə xəstəliyi nəticəsində işçiyə və ya onun ailə üzvlərinə vurulan zərərə görə əvəzin məbləğinin
  - müəyyən edilməsi və ödənilməsi;
- əmək müqaviləsinin, habelə kollektiv müqavilələrin
- (sazişin) şərtlərinin, əmək qanunvericiliyinin pozulması ilə
- əlaqədar digər məsələlərin tətbiq edilməsi.

3. FƏRDİ ƏMƏK MÜBAHİSƏLƏRİ KOMİSSİYASININ TƏŞKİLİ

- 3.1. Fərdi əmək mübahisələri komissiyası işçilərin və həmkarlar ittifaqı üzvlərinin sayı azı 25 nəfər olan müəssisələrdə həmkarlar ittifaqının ümumi yığıncağı (konfransı) tərəfindən seçilir.
- 3.2. Komissiyanın seçilməsi qaydası, üzvlərin sayı və tərkibi, səlahiyyət müddəti, müəssisənin, idarənin, təşkilatın həmkarlar ittifaqının ümumi yığıncağı tərəfindən müəyyən edilir.
- 3.3. Səslərin əksəriyyətini qazanmış və ümumi yığıncaqda (konfrasda) iştirak edənlərin yarısından çoxunun səs verdiyi namizədlər komissiyanın tərkibinə seçilmiş olurlar.

- 3.4. Fərdi əmək mübahisələri komissiyası öz tərkibindən komissiyanın sədrini seçir.
- 3.5. Fərdi əmək mübahisələri komissiyasının iclasında onun tərkibinə seçilmiş, üzvlərin azı üçdə iki hissəsi iştirak etdikdə iclas səlahiyyətli sayılır.

4. FƏRDİ ƏMƏK MÜBAHİSƏLƏRİ KOMİSSİYASININ İŞ QAYDASI

- 4.1. İşçi hüququnun pozulduğunu bildiyi gündən etibarən üç ay müddətində fərdi əmək mübahisələrinə baxan komissiyaya ərizə ilə müraciət edə bilər.

Hüququnun pozulmasının aşkar edildiyi gün işçiyə müvafiq əmrin, sərəncamın, qərarın, əmək kitabçasının, haqq-hesab kitabçasının verildiyi, həmçinin fərdi əmək müqaviləsinin mühüm şərtlərinin işəgötürən tərəfindən müvafiq qaydada sənədləşdirilmədən bilə-bilə qəsdən pozulması gündür.

Həmin müddətlər üzürlü səbəblərdən (özünün xəstələnməsi, yaxud qohumunun ölməsi, işçinin ezamiyyətdə, yaşayış yerindən kənarında məzuniyyətdə olması və s.) götürülsə, fərdi əmək mübahisələrinə baxan orqan buraxılmış müddəti bərpa edərək mübahisəyə mahiyyəti üzrə baxa bilər.

- 4.2. İşçinin əmək mübahisələri komissiyasına verdiyi ərizəsi «Ərizələrin qeydiyyatı» jurnalında hökmən qeydə alınmalıdır.
- 4.3. Fərdi əmək mübahisələri komissiyası işçinin komissiyaya verdiyi gündən etibarən ən gec 10 gün müddətində fərdi əmək mübahisəsinə baxmalıdır.

- 4.4. İşdən çıxarılma ilə əlaqədar yaranmış mübahisələr istisna olmaqla fərdi əmək mübahisələrinə bir qayda olaraq işçinin iş vaxtından kənar vaxtlarda baxılmalıdır. Fərdi əmək mübahisələrinə işçinin iş vaxtı ərzində baxıldıqda, onun həmin vaxt həm əsas, həm də əlavə iş yerində orta əmək-haqqısı saxlanılır.
- 4.5. Fərdi əmək mübahisələri komissiyasında işçinin ərizəsinin müəssisə rəhbərinin və ya onların vəkil etdiyi nümayəndələrinin, əmək müqaviləsinə xitam verilməsi ilə əlaqədar mübahisələrə baxıldıqda isə Respublik Komitəsinin nümayəndəsinin iştirakı ilə baxılır.
- 4.6. İşçinin komissiyanın iclasına gəlmədən əmək mübahisəsinə baxılmasına, yalnız onun yazılı ərizəsi olduqda yol verilir.
- 4.7. Əgər işçi komissiyanın iclasına gəlməzsə, ərizəyə baxılması növbəti iclasadək təxirə salınır.
- 4.8. İşçi üzürlü səbəb olmadan ikinci dəfə iclasa gəlmədikdə komissiya bu ərizəyə baxılmaması haqqında qərar çıxara bilər. Həmin qərar işçinin yenidən mübahisə üzrə ərizə vermək hüququndan məhrum etmir.
- 4.9. Fərdi əmək mübahisələri komissiyası iclasa şahidlər çağıraraq, mütəxəssislər dəvət edə bilər. Komissiyanın tələbi ilə işgötürən lazımı sənədləri və hesabatları təqdim etməyə borcudur.
- 4.10. Fərdi əmək mübahisələri komissiyasının iclasını komissiyanın sədri açır, tərəflərin gəlişini yoxlayır. Həm işçiyə, həm də işgötürənə komissiyanın hər hansı üzvünə etirazı olub olmadığını soruşur, onların anket məlumatlarını öyrənir, nümayəndələrin etibarnamələrini yoxlayır.
- 4.11. Əgər tərəflərdən biri komissiyanın üzvünə (üzvlərinə) etirazını bildirərsə, bunun səbəbi aydınlaşdırılmalıdır. Etiraz

məsələsi iclasda iştirak edən komissiya üzvlərinin əksəriyyətinin səs çoxluğu ilə həll olunur.

- 4.12. Əgər tərəflərdən və ya onlardan birinin bu və ya digər komissiya üzvünə (üzlərinə) edilmiş etirazı əsaslı hesab edilərsə, həmin komissiya üzvü bu iclasda mübahisəyə baxılmasına buraxılmır.
- 4.13. Komissiyanın sədri və ya üzvlərdən biri konkret fərdi əmək mübahisəsi barədə qısa məruzə edir. Sonra söz ərizəçiyə, daha sonra isə cavabdehə (işəgötürənə) və ya onun nümayəndəsinə verilir. Bundan sonra şahidlər dindirilir. Komissiyanın sədri tərəflərin əlavə təkliflərinin olub-olmadığını müəyyənləşdirir, lazım olduqda onlara çıxış üçün söz verir. Tərəflərə ilk dəfə sualları komissiyanın sədri verir. Sonra sədr növbə ilə komissiya üzvlərindən tərəflərə sualı olub-olmadığını soruşur, sualı olan komissiya üzvünə sual verməsi üçün icazə verir.
- 4.14. Son çıxış həmkarlar ittifaqı komitəsinin nümayəndəsinə verilir. O, mübahisə haqqında rəy verməlidir. Rəy verildikdən sonra Fərdi əmək mübahisəsi komissiyası iclasda iştirak edənlərin əksəriyyətinin səs çoxluğu ilə qərar qəbul edir.
- 4.15. Komissiyanın iclasında komissiyanın katibi tərəfindən protokol tərtib edilir. Protokolu sədr və katib imzalayır.
- 4.16. Komissiyanın iclas protokolunun surəti 3 gün müddətində həmkarlar ittifaqı komitəsinə və işəgötürənə təqdim olunur. İşçiyə isə həmin müddətdə protokoldan çıxarış verilir. Protokol əsasında komissiyanın qərarı rəsmiləşdirilir. Qərar müəssisənin bütöv adı, komissiyaya müraciət etmiş işçinin soyadı, adı və atasının adı, komissiyaya müraciət olunduğu tarix və mübahisəyə baxıldığı tarix, mübahisənin mahiyyəti, iclasda iştirak edən komissiya üzvlərinin, işəgötürənin və həmkarlar ittifaqı komitəsinin

nümayəndələrinin fəmiyaları, səs vermənin nəticələri və komissiyanın əsaslı qərarı göstərilir.

- 4.17. Maraqlı olan işçi, yaxud işəgötürən komissiya iclasının protokolundan çıxarış və ya protokolun surətini aldıqdan sonra ondan narazı qalarsa, 10 gün müddətində Fərdi əmək mübahisələri komissiyasının qərarından məhkəməyə şikayət edə bilər.

5. FƏRDİ ƏMƏK MÜBAHİSƏLƏRİ KOMİSSİYASININ QƏRARININ İCRASI QAYDASI

- 5.1. Fərdi əmək mübahisələri komissiyasının qərarı işçinin xeyrinə həll edilmişdirsə, qərar qəbul edildiyi gündən etibarən 10 gün müddətində işəgötürən tərəfindən şərtsiz icra olunmalıdır.
- 5.2. İşəgötürən Fərdi əmək mübahisələri komissiyasının qərarını 10 gün müddətində icra etmədikdə, müəssisənin həmkarlar ittfaqı komitəsi işəgötürənin intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsi barədə buna səlahiyyətli orqan qarşısında məsələ qaldırır.

“ KASPIAN STANDART MMC ” mətbəəsində
Çap edilmişdir. Sayı 6000 ədəd